

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ἀνθρωπός τις, ὄχι γέρον ἀκόμη, εἶχεν ἀπογορευθεὶς ἐνωρίς ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ ἦτο ἀποφασισμένος νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ. Εἰς τὴν μελαγχολικὴν του ἀπομόνωσιν περιέμενε τὴν ταχθεῖσαν στιγμὴν, ὅταν αἴφνης, μίαν ἐσπέραν, ὅλοι τῆς πόλεως οἱ κώδωνες ἀντηχοῦσι διάτοροι καὶ ἀπὸ τοῦ καταφωτιστοῦ γειτονικοῦ Ναοῦ ἀκούεται ψαλλόμενον ᾄσμα πανηγυρικόν.

Ἦτο ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων.

Ἰσταται καὶ ἐνωτίζεται ἐκπληκτος. Οἱ γλυκεῖς αὐτοὶ καὶ γνώριμοι ἤχοι θερμαίνουσι τὴν ψυχὴν του καὶ ἐπαναφέρουσιν εἰς τὴν μνήμην του διὰ μιᾶς τὰ παιδικὰ του ἔτη, ὅτε ἦτο τόσο ἀθῶος, εὐτυχὴς καὶ εὐχαριστημένος Παιδίον πάλιν, νομίζει ὅτι ἀπὸ τῶν οὐρανίων θόλων, τῶν σπειρομένων ἤδη μὲ ἀστέρας, καταφθάνει μέχρι τῶν ὧτων του ἡ ὑμνωδία τῶν ἀγγέλων, καὶ ἡ ἐλπίς γοητεύει τὰ στήθη του ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ τὴν σκυθρωπὴν του μορφήν φωτίζει μειδίασμα φευγαλέον, ὡς ἡ μουσικὴ ἡ ἐκπνέουσα εἰς τὸ κενόν...

Ὁ νέος αὐτὸς Φάουστ δὲν ἤμην ἐγώ. Ἀλλὰ... καὶ ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν ἐδοκίμασέ ποτε αἶσθημα παρόμοιον· καὶ εἰς τίνος ἀπογορευμένα στήθη ἡ συναυλία ἡ δονοῦσα τὴν παγωμένην ἀτμόσφαιραν τῆς χειμερινῆς ἐορτῆς, δὲν ἐνεστάλαξε παρηγορίαν καὶ δὲν τὸν ἔκαμε νὰ ψελλίσῃ τὸ τοῦ Τεῦτονος ποιητοῦ: «Ἐχει γλυκεῖας στιγμὰς ἡ ζωὴ!» Καὶ ποῖος δὲν εἶδε παρελθόντα τότε μετὰ τῶν ἡχῶν τὰ παιδικὰ του ἔτη, τὰ ὅποια, ὅσον δυστυχὴ καὶ ἂν ὑπῆρξαν πραγματικῶς, τῷ φαίνονται ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως ἡ Εὐτυχία αὐτόχρομα, ὅμοια πρὸς τὸν μεμακρυσμένον ἐκεῖνον οἰκίσκον τὸν ἐν μέσῳ τῶν φιλωμάτων, πρὸς τὸν ὅποιον τὴν παραβάλλει ὁ Ἀλφόνσος Κάρο; Καὶ ποῖος δὲν ἠσθάνθη τότε τὴν πτεροφυτὴν ἐκείνην τὴν ψυχικὴν, ἣτις μετεωρίζουσα αὐτὸν ὑπεράνω τοῦ ἄχρου παρόντος, τῷ δεικνύει ἐνθεν καὶ ἐνθεν, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ἀγλαὰ ἐξ ὅλων τῶν χρωμάτων, δι' ὧν ὁ χρωστήρ τῆς φύσεως ποικίλλει τὸν ὀρίζοντα κατὰ τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν;

* *

Τὸ Πάσχα, ἡ μεγάλη τῆς ἀνοίξεως ἐορτὴ εἰς τὴν χώραν τοῦ ἡλίου πληροῖ τὰς καρδίαις εὐφροσύνης τρελῆς καὶ συναγείρει τὸν κόσμον εἰς τὸ ὑπαίθρον. Ἀλλὰ κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἐξω χιονίζει καὶ παρὰ τὸ γλυκὺ θάλλπος τῆς ἐστίας γίνεται ἡ ἐορτάσιμος συνάθροισις. Εἶνε διὰ τοῦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν οἰκογενειακὴ ἐορτὴ καὶ διὰ τοῦτο ὑπενθυμίζει τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἐκτὸς τούτου, ὑπάρχει καὶ μία ἀνεπτυγμένη κοινωνικὴ τάξις ἀρκετὰ πολυάριθμος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν χώραν τοῦ ἡλίου, ἣτις ἀκολουθεῖ τὰ ἔθιμα τῆς Δύσεως καὶ τρέφεται ἐκ τῶν βιβλίων τῆς. Εἰς τὰς οἰκίας αὐτὰς σπινθηροβολεῖ τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, τὴν διανομὴν τῶν δώρων διαδέχεται παιδικὸς χορὸς καὶ τὸ τέιον συνοδεύει πονδύγκα. Τὰ Χριστούγεννά των εἶνε πλέον Δυτικὰ Χριστούγεννα, ἡ χαρὰ τῶν παίδων, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς των ἡ ἐορτὴ ἔχει ἐκτοπίσῃ τὸ Πάσχα, τὸ ὅποιον ὁ λαὸς ἐορτάζει εἰς τὸ ὑπαίθρον μὲ ἄμνους ὀβελίας καὶ μὲ πυροβολισμούς.

Ἀλλὰ καὶ ἂν τὰ ἔθιμα ταῦτα εἶνε νέα καὶ οἱ μὲν παλαιότεροι ἀνατρέχοντες εἰς τὰ παιδικὰ των Χριστούγεννα δὲν τὰ εὕρισκωσι τόσον λαμπρά, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχῃ μέγα μέρος κόσμου ἐπιπροσθούντος καὶ ἀσυγκινήτου εἰς τὰ ἐξῶθεν εἰσαγόμενα—τὰ Χριστούγεννα ἐν τούτοις συνδυάζουσι δι' ὅλους ἀναμνήσεις γλυκεῖας παιδικάς.

Τοῦτο ἔγκαιται εἰς τὴν φύσιν ταύτην τῆς ἐορτῆς.

Ὁ Ἰησοῦς εἶνε παιδίον. Ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ του ἐπαγρυπνοῦσιν ἀνωθέν του ἐν τῇ φάτνῃ, ὅπου ἐγεννήθη. Ἀνωθεν τοῦ σπηλαίου, ἐν τῇ ψυχρᾷ αἰθρίᾳ τοῦ Δεκεμβρίου, λάμπει ὁ ἀστήρ τῶν Μάγων διὰ ζωηροῦ φωτός. Οὗτος μόνον περιβάλλει δι' οὐρανίας αἴγλης τὴν τρυφερὰν ἀλλὰ ταπεινὴν, ἀνθρωπίνην εἰκόνα τῆς φάτνης. Ἡ ἀναπνοὴ τῶν βοῶν καὶ τῶν προβάτων θερμαίνει τὸ νεογέννητον· οἱ καλοὶ ποιμένες ἔρχονται μὲ τὰς κυρτάς των ῥάβδους νὰ τὸ προσκυνήσωσι καὶ οἱ Ἀγγελοὶ ἀοράτως ψάλλουσι: Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη. Ἀλλ' ἐν παιδίον μόνον κατάκειται ἐν τῇ φάτνῃ ἔχον πατέρα καὶ μη-

τέρα καὶ μᾶς φαίνεται ἀπλοῦν καὶ φυσικὸν τὸ μέγα γεγονός. Ὅλοι πιστεύουν καὶ δοξάζουν. Κανείς δὲν φιλοσοφεῖ, κανείς δὲν κλαίει. Ἡ ἀργυρᾶ ἀκτὶς τοῦ ἀστέρος εἰσδύει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μας καὶ τὴν πληροῖ ἡρέμου φωτός. Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη. Αὐτὸ εἶνε σήμερον ὅλον. Καμμία ἑορτὴ δὲν μᾶς ἔκαμε μεγαλητέραν ἐντύπωσιν, ὅτε ἡμεθα παῖδιά καὶ αὐτὴ μόνη μᾶς κάμνει πάλιν παῖδιά. Ἡ εἰκὼν τῆς οἰκογενειακῆς σκηπῆς, τὴν ὁποῖαν ἀσπαζόμεθα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέδρασε πολὺ ἐφ' ἡμῶν. Ἡμεθα ὅμοιοι μὲ τὸ ἱερὸν παιδίον, τὸ ἐστεμμένον διὰ χρυσοῦ ἀκτινωτοῦ... Ταῦτα μᾶς συνεκίνουν τότε, ταῦτα μᾶς συγκινοῦσι τώρα, ἀνακαλούμενα ὑπὸ τῶν κωδῶνων καὶ τῶν ᾠσμάτων τῶν Χριστουγέννων.

*
**

Ἀλλὰ πόσον ἀπέχομεν τοῦ νὰ συλλάβωμεν τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῆς ἑορτῆς, τῆς συνδεδεμένης μὲ μυρίους μύθους καὶ μυρίας προλήψεις παιδιόθεν εἰς τὸ πνεῦμά μας! διότι εἶνε δύσκολον ν' ἀνασπασθῶσι τὰ ἐρριζωμένα, νὰ διαλυθῶσι τὰ νέφη τῆς ἀποθεώσεως, τὰ καλύπτοντα ὅλων τῶν μεγάλων τὴν κοιτίδα καὶ νὰ ἴδωμεν γυμνὴν καὶ μέγα ὅ,τι παρουσιάζεται σήμερον εἰς τοὺς ψυχικοὺς ὀφθαλμούς.

Ἀλλ' εἶνε καιρὸς. Ἡ ὕμνωδια τῶν ἀγγέλων ἄς σιγήσῃ· θέλομεν ν' ἀκούσωμεν τώρα τὴν φωνὴν τῆς ἀληθείας· ἄς ὁραθῇ ὁ ἀστὴρ τῶν Μάγων, διότι εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀγάζει τώρα ἄλλο ἀνέσπερον φῶς. Ἀς λησμονήσωμεν καὶ αὐτὸ τὸ κρίνον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, διότι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν χρεῖαν νὰ παριστῶμεν διὰ τοιούτω εἰκόνων τὸ θεῖον μεγαλεῖον τῆς προκειμένης γεννήσεως. Εἴμεθα πλέον εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐν τῷ παιδίῳ τῆς φάτνης ἐνσάρκουται τὸ μέγα πνεῦμα, ἐφ' ᾧ συνεργάσθησαν ὅλοι οἱ παρελθόντες αἰῶνες, διὰ τὴν πρόδον καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν μελλόντων. Τὸ θεῖον ἐκεῖνο παιδίον ἐξησεν, ἠνδρώθη, [ἐδίδαξε καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας του. Ἀλλὰ διὰ τοῦτου ἡ διδασκαλία ἐσώθη, ἐξησε καὶ ἀντελαλήθησαν εἰς τὰς ἐπελθούσας γενεάς οἱ πρωτόκουστοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς γλυκύτητος λόγοι, ἐξεληθόντες ἀπὸ τὰ μελίρρυτα χεῖλη] τοῦ παιδίου ἐκείνου!

Μεγάλῃ ἡμέρᾳ, σὲ ὑμνοῦμεν καὶ σὲ δοξάζομεν! Ἡ αὐγὴ σου ἦτο αὐγὴ νέας ἐποχῆς· καὶ τίς οἶδεν ἂν μέχρι συντελείας θὰ λάμπῃ ποτὲ ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ἄλλη ὁμοία σου!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ἐκ τῶν ἀποσταλεισῶν πρὸς τὴν Ἑστίαν περιγραφῶν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐορτάζονται ἐν ἐκάστῳ τόπῳ τῆς ἐλευθέρας καὶ μεγάλης Ἑλλάδος τὰ Χριστούγεννα καὶ τῶν σχετικῶν παραδόσεων καὶ προλήψεων, ἐκρίθησαν ἄξιοι δημοσιεύσεως αἱ ἐξῆς τέσσαρες, ὧν ἀρίστη ἡ τοῦ ἐκ Νάξου λογίου κ. Μ. Ι. Μαρκόπου, τοῦ καὶ ἐξ ἄλλων δημοσιευμάτων ἀξιολογητάτων γνωστοῦ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίας. Αἱ λοιπαὶ περιγραφαὶ δὲν δημοσιεύονται ὡς μὴ περιέχουσαι τι νέον καὶ ἰδιάζον περὶ τῆς ἑορτῆς ἢ ὡς κακίστα συνθεθεμέναι.

Σ. τ. Δ.

ΕΝ ΝΑΞΩ

Καίτοι ἐν Νάξῳ δὲν ἐορτάζονται τὰ Χριστούγεννα κατὰ τρόπον ἄξιον περιγραφῆς, ὅμως δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ παρὰ τοῖς ἀγρόταις τῆς νήσου ταύτης διαφόρους παραδόσεις, δοξασίας, προλήψεις καὶ ἐν γένει δεισιδαιμονίας ἀλλοκότους σχετιζομένας πρὸς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ πρὸς με διήγησις, ἣν κατωτέρω παρατίθωμι, γράφεται τινὸς ἐκ τοῦ δήμου Τραγαίας, πιστῶς περιλαμβάνει τὰς παρὰ τοῖς Νάξις ἀγρόταις κρατούσας ιδέας περὶ τῶν κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῆς ἐλεύσεως τῶν Καλλικαντζάρων κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην.

Ἡ διήγησις αὕτη ἔχει ὧδε :

— Ἐγώ, γυιέμου, ἐγεννήθηκα, ποῦ νὰ θελα μὴ γεννηθῶ, τὸν καιρὸ τῇ Τουρκίᾳ, θυμοῦμαι σάν

ὄνειρο καὶ τὸν ἄρχων Σουλουτσιάρη, θυμοῦμαι καὶ τὸν Γερόθεο τὸ δεσπότη, μὰ δὲν ἀνιστορῶ ἔς τὴν ιδέα μου νὰ γιορτάξῃ ὁ κόσμος ἄλλης λοῆς τὰ Χριστοῦγεννα παρὰ ποῦ γιορτάζουμε σήμερον τὴ μνήμη τῶνε· θυμοῦμαι μόνον ἀπὸ τὰ παιδιστικά μου πῶς οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ ζευγάδες εἶχανε καὶ ἔχουνε ἀκόμα καὶ τὴ σήμερον σὲ μεγάλη ἐπιστημία εὐτὴ τὴ σκόλη, ὅτι κατὼς ξέρεις, παιδί μου, ὁ ἀφέντης τοῦ κόσμου ἐγεννήθη μεσὰ σὲ μιὰ σπηλιά ποῦ μαντρίζανε τὰ ζωντόβολα. Τὰ βούδια ποῦ ἦταν ἐκεῖ μεσὰ μαντρισμένα τὸν ἐγλείφανε καὶ τ' ἄρνια πάλι τὸν ἐχνίζανε ποῦ τουρτούριαζανε ἀπὸ τὸ κρύο του σάν χειμῶνας καιρὸς ποῦ ἦταν· μόνου τὰ γαδουρνὰ ποῦ ἦταν ἐκεῖ ἔς τὴν ἴδια ἀποταὴ ἐκόψανε καὶ φάνε χωρὶς νὰ κάμουνε τὸ παραμικρὸ αἰδάρισμα¹ καὶ ὁ Χριστὸς σάν εἶδενε τὸ τρόπον τῶνε ἠντεροδιαλύστηκενε μὰ δὲν πύγαλενε τσιμουδιά παρὰ τὸ κατὰπιεβε. Ἀπὸς τότες ὁ Χριστὸς ἤλαβενε μεγάλη συμπάθεια μὲ τὰ βούδια καὶ μὲ τὰ πρόβατα καὶ τώρα ἀκόμα κάθε νύχτα τῷ Χριστουεννῷ πάει καὶ παίρνει βόρτα ὅλοι τοῖ σταῦλοι καὶ τὰ ρωτᾷ πῶς περνοῦνε καὶ ἂν εἶναι καλὰ ταῖσμένα. Φοβιζάμενοι τὰ λοιπὸς οἱ

¹ Κατὰ παραφθορὰν τοῦ Ἰταλικοῦ aiuto=βοήθεια.